

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/210/2019
Identifikačné číslo spisu: 7203896263
Dátum vydania rozhodnutia: 26.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Milan Lalík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7203896263.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Bytový podnik mesta Košice, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Južné nábrežie 13, IČO: 44 518 684, proti žalovanému X. A., podnikajúcemu pod obchodným menom X. A. - RACINGSPORT, bývajúcemu v Z., H., zastúpenému JUDr. Dušanom Pavčíkom, advokátom v Košiciach, Kuzmányho 57, o zaplatenie 1 331,54 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 20 C 339/2003, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. marca 2018 sp. zn. 1 Co 129/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok krajského súdu a rozsudok Okresného súdu Košice II z 15. novembra 2016 č. k. 20 C 339/2003-339 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súde Košice II na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I. Vymedzenie veci a priebeh konania pred okresným a krajským súdom

1. Okresný súd Košice II v poradí tretím rozsudkom z 15. novembra 2016 č. k. 20 C 339/2003-339 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 40 116,- Sk (t. j. 1 331,54 eur) s príslušenstvom z titulu nezaplateného nájomného a úhrad za služby spojené s užívaním nebytových priestorov, eventuálne z titulu bezdôvodného obohatenia v rovnakej výške, a žalovanému priznal plnú náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že zmluvu o nájme nebytových priestorov, na základe ktorej žalobca vyvodzuje svoj nárok, má také závažné vady v označení nájomcu ako zmluvnej strany, ktoré ju robia neurčitou a v tom dôsledku absolútne neplatnou, a nepodpísal (neuzavrel) ju žalovaný, ale tretia osoba - E. X. A., ktorý tieto prenajaté priestory aj sám výlučne užíval. Navyše obchodná spoločnosť, ktorá je uvedená v záhlaví zmluvy, v čase uzavretia zmluvy neexistovala, a preto aj z tohto dôvodu ju treba považovať za absolútne neplatný právny úkon a žalobu ako nedôvodnú zamietnuť.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcu rozsudkom z 21. marca 2018 sp. zn. 1 Co 129/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a žalovanému priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a s odôvodnením jeho rozhodnutia, ktoré považoval za dostatočné a presvedčivé, sa v celom

rozsahu stotožnil. Odvolacie námietky žalobcu vyhodnotil ako neopodstatnené a dodal, že vzhľadom na výsledky dokazovania sa stotožňuje so záverom, že zmluva o nájme nebytových priestorov je pre svoju neurčitosť v označení osoby nájomcu absolútne neplatným právnym úkonom a postup žalobcu snažiaceho sa od rôznych nepriamych dôkazov odvodiť, že zmluvnou stranou bol práve žalovaný, značne presahuje výkladové možnosti výkladového pravidla uvedeného v § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Uvedené platí obdobne aj vo vzťahu k eventuálnemu nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie predmetných nebytových priestorov, keď žiadny priamy dôkaz nenasvedčuje, že by boli v rozhodnom období užívané žalovaným alebo združením RACINGSPORT, ktorého žalovaný bol členom, ale naopak, z ďalších vykonaných dôkazov vyplýva, že tieto priestory užívala výlučne tretia osoba - E. X. A..

II. Argumentácia dovolateľa a vyjadrenie protistrany

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. Namietal, že nesprávnym procesným postupom súdov oboch nižších inštancií došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces tým, že súdy oboch nižších inštancií zistili skutkový stav neúplne, k vyhodnoteniu vykonaných dôkazov (výpovedí svedkov a predložených listín) pristúpili svojvoľne a protirečivo a na ich základe dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam, pretože z nich jednoznačne vyplynulo, že predmetné nebytové priestory užívalo združenie RACINGSPORT, ktorého členom bol žalovaný aj E. X. A.. Žalobca poznamenal, že za preukázanú je možné mať aj skutočnosť, ktorá je preukazovaná len nepriamymi dôkazmi, ak na základe výsledkov hodnotenia týchto dôkazov ako celku možno bez rozumných pochybností nadobudnúť presvedčenie o tom, že táto skutočnosť je pravdivá. Podľa jeho názoru v konaní takýmto spôsobom preukázal, že nájomná zmluva bola uzavretá platne a pre účely združenia. Súdy v odôvodneniach svojich rozhodnutí sa s týmito ním tvrdenými skutočnosťami a predloženými dôkazmi vôbec nevysporiadali, ale dospeli k záveru vymykajúcemu sa logickému úsudku, a to len na základe nedôveryhodnej výpovede svedka E. X. A., ktorý spornú nájomnú zmluvu podpísal a predmetné nebytové priestory užíval, výpoveď ktorého vykazuje znaky účelovosti, pretože ak by vypovedal opačne, sám seba by vystavil hrozbe regresného vymáhania priznanej sumy od žalovaného. Odôvodnenie ním predkladaných skutočností v napádaných rozhodnutiach absentuje a právne závery súdov sú tak v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami. Preto navrhol, aby dovolací súd rozhodnutia oboch súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, alternatívne aby rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií považuje za vecne správne a dovolacie námietky žalobcu za neopodstatnené. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako procesne neprípustné odmietol.

III. Hodnotenie najvyšším súdom - všeobecné princípy

A/ Procesnoprávne a hmotnoprávne

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená svojím zamestnancom s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. b/ C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

6. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p., podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a

právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

7.2. K porušeniu tohto práva tak môže dôjsť aj tým, že zistenie skutkového stavu je prima facie natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť - ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a z nich urobenými skutkovými zisteniami (porov. I. ÚS 6/2018), alebo tým, že prijaté právne závery sú v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami resp. že z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývajú (porov. I. ÚS 243/07).

7.3. V takýchto prípadoch podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval ústavno-procesné zásady (ako napr. zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto chybné rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (porov. I. ÚS 6/2018, 4 Cdo 88/2019).

8.1. Ústavný súd Slovenskej republiky sa vo svojej judikatúre opakovane vyjadroval k nutnosti maximálneho rešpektu k princípu autonómie vôle, a to osobitne pri posudzovaní zmlúv všeobecnými súdmi. Pritom dôvodil, že autonómia vôle predstavuje elementárnu podmienku fungovania právneho štátu (I. ÚS 242/2007, I. ÚS 243/2007) s tým, že ide o jeden z prejavov viazanosti štátnej moci zákonom (čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 2 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd). V súkromnoprávnej sfére nie každý rozpor so zákonom má za výsledok absolútnu neplatnosť právneho úkonu. Zmyslom ochrany legality v súkromnoprávnej sfére je ochrana súkromnoprávných vzťahov, teda predovšetkým ochrana zmluvných vzťahov podľa zásady „pacta sunt servanda“ (zmluvy sa majú dodržiavať).

8.2. Skutočnosť, že autonómia vôle je bezprostredne aplikovateľná (a voči štátnej moci vynútiteľná), sa potom prejavuje v tom, že ak súd interpretuje v súdnom konaní medzi účastníkmi uzavretú zmluvu, musí k nej pristupovať nie tak, že táto má byť bezchybná, ale tak, že v nej (prostredníctvom nej) jednotliviec vyjadril, čo chce (resp. to, čo chcel) dosiahnuť. Súd musí pri riešení sporu identifikovať ekonomický účel právneho konania (zmluvy) a túto hospodársku funkciu sa snažiť zachovať (a to samozrejme ale len vtedy, ak taký hospodársky účel zmluvy neodporuje zákonu, dobrým mravom a pod.).

8.3. Nájom je jedným zo záväzkových vzťahov. Pre tie vo všeobecnosti platí, že nepôsobia voči všetkým - na rozdiel od erga omnes účinkov vecných práv - ale len medzi stranami záväzku (§ 488 Občianskeho zákonníka).

8.4. Podstatou nájmu je prenechanie veci za odplatu nájomcovi, aby ju dočasne (v dohodnutej dobe) užíval alebo z nej bral i úžitky (§ 663 Občianskeho zákonníka).

8.5. Ak sú tieto predpoklady splnené, je právne bezvýznamné prihliadať na faktickú realizáciu nájmovej zmluvy, teda napr. na faktické užívanie predmetu nájmu.

9. Z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, i judikatúry Najvyššieho súdu Českej republiky, zaoberajúcej sa otázkou platnosti resp. neplatnosti právnych úkonov za situácie, ak sú identifikačné údaje jedného z účastníkov právneho úkonu uvedené nepresne, ktorá za použitia interpretačného a argumentačného pravidla komparatívneho výkladu, odvíjajúceho sa od príbuznosti právnych poriadkov, je aplikovateľná aj v slovenskom právnom prostredí, vyplýva, že:

9.1. „Nepresnosti v označení účastníka zmluvy nespôsobujú neplatnosť zmluvy, ak je nepochybné, kto zmluvu uzavrel; platí to pre akýkoľvek právny úkon“ (porov. R 9/2002, 1 Obdo V 2/2006).

9.2. „Váda v označení osoby, ktorá je účastníkom zmluvy, nespôsobuje sama osebe neplatnosť tejto zmluvy, ak možno z celého obsahu právneho úkonu jeho výkladom (§ 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka), poprípade objasnením skutkových okolností, za ktorých bol právny úkon uskutočnený, zistiť, kto bol účastníkom zmluvy“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 2 Cdon

386/96).

9.3. „Ak je právnická osoba v právnom úkone označená nepresne obchodným menom alebo názvom, ktorý nenáleží inej právnickej osobe, avšak v tomto úkone je uvedené správne identifikačné číslo tejto právnickej osoby, nie je právny úkon neplatný pre nedostatok spôsobilosti tejto osoby mať práva a povinnosti“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 2480/2000).

9.4. „Váda v označení právnickej osoby, ktorá je účastníkom zmluvy, nemá za následok nedostatok jej legitímácie v spore, ak z obsahu zmluvy možno zistiť, kto bol jej účastníkom“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 395/2000).

9.5. „Ak uvedie v písomnom právnom úkone obchodná spoločnosť alebo iný podnikateľ svoje obchodné meno nepresne alebo neúplne, nemožno z toho dôvodne vyvodzovať, že by právny úkon uskutočnil niekto iný (od neho odlišná obchodná spoločnosť, iná právnická osoba, popri prípade fyzická osoba). Opačný názor by mal za následok, že by právny úkon bol pričítaný niekomu, kto ho neuskutočnil; v prípade, že by nepresne alebo neúplne uvedené obchodné meno nezodpovedalo žiadnej obchodnej spoločnosti alebo inému podnikateľovi, by potom znamenal, že právny úkon vlastne nebol - hoci došlo k prejavu vôle smerujúcemu k právnomu úkonu - uskutočnený. V skutočnosti ide o vadu prejavu vôle, ktorá spôsobuje, ak ju nemožno odstrániť pomocou výkladu (§ 266 Obchodného zákonníka, § 35 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka), neplatnosť právneho úkonu (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka)“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 315/2001).

9.6. „Ak sa označí účastník zmluvy, pre ktorú je predpísaná písomná forma, správnym priezviskom, ale nepresným menom tak, že použil meno hovorové, inú jeho podobu či predchádzajúce meno, nespôsobuje táto skutočnosť sama osebe neplatnosť zmluvy, najmä keď ďalšie uvedené údaje slúžiacie k jeho identifikácii nevzbudzujú pochybnosti o jeho identite“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 919/2001).

9.7. „Kto koná menom neexistujúcej obchodnej spoločnosti, je z daného konania zviazaný sám“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28 Cdo 292/2009).

9.8. „Ak sa podnikateľ - fyzická osoba stane účastníkom združenia podľa § 829 a nasl. Občianskeho zákonníka, môže i naďalej podnikat' a robiť právne úkony vo svojom mene. Zo záväzku voči tretím osobám sú účastníci združenia zviazaní spoločne a nerozdielne len v prípade, že účastník združenia robí právny úkon, ktorý takýto záväzok zakladá, pod spoločným menom združenia“ (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Cdo 3861/2010).

B/ Aplikácia všeobecných východísk na práve prejednávany prípad

10. V prvom rade dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že predmetná zmluva o nájme nebytových priestorov bola žalobcom čo do uvedenia identifikačných údajov nájomcu písomne vyhotovená nedôsledne a so zanedbaním náležitej starostlivosti formulovať zmluvu tak, aby nedochádzalo k zbytočným pochybnostiam o jej subjektoch a obsahu. Rovnakú nedôslednosť a zanedbanie náležitej starostlivosti však možno vyčítať i osobe podpisujúcej zmluvu za stranu nájomcu, ktorá v záhlaví zmluvy sa ani len nesnažila uvedené nepresnosti odstrániť alebo na ne upozorniť za účelom ich opravy. Avšak bez ohľadu na to, kto v písomnom vyhotovení zmluvy o nájme nebytových priestorov zavinił nepresné uvedenie identifikačných údajov účastníka na strane nájomcu, je povinnosťou súdu s ohľadom na zásadu záväznosti zmlúv „pacta sunt servanda“ (t. j. „zmluvy sa majú dodržiavať“), zásadu preferencie výkladu v prospech platnosti právneho úkonu pred jeho neplatnosťou (I. ÚS 640/2014, 4 Cdo 95/2019) a na uvedenú relevantnú judikatúru najvyšších súdnych autorít spor rozhodnúť tak, aby to zodpovedalo zásade rozumného a spravodlivého usporiadania vzťahu medzi jeho účastníkmi, a pritom starostlivo prihliadnuť na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (ide o koncepciu tzv. materiálneho vedenia sporu; § 191 ods. 1 C.s.p.). Dovolací súd zastáva názor, že súdy oboch nižších inštancií týmto spôsobom nepostupovali a hodnotenie skutkového stavu a právne posúdenie veci vykonali striktné mechanicky a formalisticky, teda nerozumné.

11.1. V prejednávanej veci z obsahu spisu a z vykonaných dôkazov vyplýva, že predmetný nebytový priestor, nachádzajúci sa na A. Y. XX v Z., ktorý bol v správe žalobcu, v rozhodnom období nebol voľný, žalobcom voľne disponibilný, ale bol obsadený cudzím užívateľom, za čo v každom prípade patrí žalobcovi nárok na protiplnenie, a to buď z titulu nájomného podľa nájmovej zmluvy, eventuálne - ak by sa ukázalo, že nájmná zmluva je neplatnou - z titulu bezdôvodného obohatenia. Žalobcovi teda

svedčí v konaní aktívna vecná legitímácia, pretože je nositeľom žalobou uplatneného hmotného práva vo vzťahu k tomu, kto zmluvu ako nájomca uzavrel, alebo k tomu, kto predmetné nebytové priestory fakticky užíval.

11.2. K uvedenému je ale ešte potrebné dodať, že žalobca nie je povinný svoj nárok právne kvalifikovať, resp. ak svoj nárok právne kvalifikuje nesprávne, nie je súd týmto jeho právnym názorom viazaný, ale je povinný posúdiť vec podľa tých právnych noriem, ktoré na žalobcom tvrdený a súdom zistený skutkový stav dopadajú, pretože v zmysle zásady iura novit curia (práva pozná súd) je súd tým, kto má právnu kvalifikáciu vykonať. Súd tak nemôže žalobou uplatnený nárok zamietnuť len z toho dôvodu, že ho žalobca nesprávne právne kvalifikoval (porov. 4 Cdo 200/2019, 5 Cdo 196/2009, 6 M Cdo 4/2011).

11.3. V relácii na prejednávany spor z uvedeného potom vyplýva, že súd je ten, kto má vec právne posúdiť a prijať záver, či žalobcovi uplatnený nárok na základe ním opísaných rozhodujúcich skutočností patrí z titulu nezaplateného nájomného a úhrad za plnenia poskytované s užívaním nebytového priestoru na základe nájomnej zmluvy a jej dodatkov, alebo či mu patrí nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho nebytového priestoru bez platného právneho titulu, ak je nájomná zmluva neplatná. Je plne legitímne, ak žalobca, ktorý považuje predmetnú nájomnú zmluvu za platnú, po oboznámení sa s argumentmi protistrany a predbežným právnym názorom súdu, ktoré platnosť tejto zmluvy spochybňujú, na vzniknutú situáciu reaguje tvrdením, že v prípade, ak by súd posúdil predmetnú nájomnú zmluvu ako neplatnú, potom treba v žalobe ním opísané rozhodujúce skutočnosti právne kvalifikovať tak, že mu patrí nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Pokiaľ súd z takéhoto tvrdenia žalobcu vyvodzuje neurčitost' tejto zmluvy (ktorej dôsledkom je absolútna neplatnosť právneho úkonu podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka), pretože ani sám žalobca si nie je istý, kto zmluvu ako nájomca uzavrel a či je predmetná nájomná zmluva platná alebo nie (porov. body 10 a 17 rozsudku súdu prvej inštalácie), takéto uvažovanie súdu je metodologicky chybné, pretože v tomto prípade ani jeho záver o neplatnosti právneho úkonu sa nemôže považovať za argument, ktorý by mu neumožňoval priznať žalovanú istinu z titulu bezdôvodného obohatenia žalovaného.

12.1. V konaní ďalej bolo nepochybne preukázané, že predmetnú nájomnú zmluvu aj s jej dodatkami (s výnimkou jedného) za nájomcu podpísal E.. X. A.. Už len z tohto zistenia potom neobstoja závery o tom, že „sám žalobca v podstate nevedel, s kým túto zmluvu uzatváral“ a že zmluvu „uzavrel neexistujúci subjekt“, ktorý nemal spôsobilosť na právne úkony, v dôsledku čoho je zmluva absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 38 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

12.2. Z vykonaného dokazovania tiež bolo zistené, že E.. X. A. v rozhodnom období vykonával podnikateľskú činnosť jednak samostatne ako živnostník zapísaný v živnostenskom registri, a jednak ako účastník (člen) združenia RACINGSPORT, ktoré vzniklo na základe zmluvy o združení, ktorú E.. X. A. spolu s ďalšími tromi fyzickými osobami - podnikateľmi (živnostníkmi), vrátane žalovaného, dobrovoľne uzavrel 1. júna 1991.

12.3. Ak teda predmetnú zmluvu o nájme nebytových priestorov podpísal E.. X. A., potom v nadväznosti na citovanú judikatúru (bod 9.1. až 9.8. tohto rozhodnutia) do úvahy prichádzajú dve možné alternatívy riešenia prejednávaneho sporu, a to že zmluvu podpísal E.. X. A. (1a) vo vlastnom mene ako samostatný subjekt, (1b) v mene žalovaného, či neexistujúcej obchodnej spoločnosti alebo (2) ako účastník združenia, ktorého členom bol aj žalovaný. Zodpovedanie tejto otázky má podstatný význam pre posúdenie pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore, pretože v prípadoch uvedených pod bodom (1a) a čiastočne aj pod bodom (1b) by z daného právneho úkonu bol zaviazaný sám E.. X. A. a žalobu by bolo potrebné pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného zamietnuť, lebo žalovaný by nebol nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, ktorej splnenia sa žalobca žalobou domáha, a v prípade uvedenom pod (1b) a (2) by pasívna vecná legitímácia žalovaného v spore bola daná, lebo z predmetného právneho úkonu by ako dlžník alebo solidárny dlžník bol popri ostatných účastníkoch združenia zaviazaný spoločne a nerozdielne (porov. § 835 Občianskeho zákonníka, § 10 ods. 4 Obchodného zákonníka, čl. IV písm. b/ zmluvy o združení z 1. júna 1991).

13.1. Zo zmluvy o nájme nebytových priestorov, uzavretej 27. októbra 1993, ktorú jej účastníci zrejme do roku 1998 akceptovali a plnili ju, je zrejmé, že v jej záhlaví je ako nájomca označený „RACINGSPORT, spol. s r.o.“ s miestom podnikania „Hlavná č. 70, Košice“ [čo je adresa prenajímaného nebytového priestoru, a preto vo vzťahu k identifikácii nemá relevantnú výpovednú

hodnotu; pritom navyše platí, že neuvedenie alebo nepresné uvedenie sídla účastníka dohody samo osebe nerobí právny úkon neplatným (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Odo 419/2004)], za ktorého koná „E. X. A., spoločník“, a ako ďalšie údaje sú uvedené číslo bankového účtu, identifikačné číslo a daňové registračné číslo, ktoré všetky patria žalovanému, ktorého obchodné meno, pod ktorým vykonával podnikateľskú činnosť, ako dodatok obsahovalo označenie „RACINGSPOORT“. Uvedenú zmluvu však treba posudzovať podľa celého jej obsahu, to znamená, že nie iba podľa záhlavia, ale aj podľa toho, ako sa sám nájomca identifikoval, a to nielen svojim podpisom, ale aj pečiatkou. Z otláčku pečiatky, ktorou nájomca predmetnú zmluvu opatril, vyplýva, že zmluvu uzatvára „RACINGSPOORT“ s miestom podnikania „Hlavná 58, Košice“, čiže združenie osôb (konzorcium podľa bývalého Hospodárskeho zákonníka) podnikajúcich pod spoločným označením bez založenia právnickej osoby, ktoré uzavreli zmluvu o združení 1. júna 1991, ktorého účastníkom je E. X. A., ktorý predmetnú nájomnú zmluvu podpísal, ale aj žalovaný.

13.2. Podľa názoru dovolacieho súdu označenie nájomcu ako „RACINGSPOORT, spol. s r.o.“ s uvedením právnej formy „spol. s r.o.“, ktorú v skutočnosti nemá (pretože nie je právnickou osobou - obchodnou spoločnosťou), je potrebné vnímať ako nepresnosť v označení zmluvnej strany, pričom nejde o tak závažnú nepresnosť, že by sa nedalo z celého obsahu zmluvy a objasnením skutkových okolností, za ktorých bola uzavretá, zistiť, kto bol jej účastníkom na strane nájomcu. Označenie (resp. obchodné meno) „RACINGSPOORT“ v tom čase nepatrilo žiadnej právnickej osobe zapísanej v obchodnom registri, ani žiadnemu inému podnikateľovi zapísanému v živnostenskom registri, a ani v konaní nevyšlo najavo, že by pod takýmto spoločným označením bez založenia právnickej osoby podnikali ešte iné, ďalšie osoby, odlišné od účastníkov zmluvy o združení z 1. júna 1991, a preto nemožno z takéhoto nepresného označenia dôvodne vyvodzovať, že by tento právny úkon uskutočnil niekto iný, alebo že by bol uskutočnený v mene neexistujúceho subjektu, alebo že by nebol uskutočnený vôbec.

13.3. Ďalšie v zmluve uvedené údaje treba vnímať v tom kontexte, že združenie, keďže samo osebe nemá právnu subjektivitu, nemá pridelené identifikačné číslo ani daňové registračné číslo, a tak tieto ďalšie údaje môžu slúžiť k identifikácii účastníka len podporne, dopĺňujúco, najmä za situácie, ak boli do zmluvy doplnené preto, že záhlavie zmluvy je koncipované formulárovým spôsobom. Uvedené identifikačné a daňové registračné číslo patria žalovanému ako fyzickej osobe - podnikateľovi, ktorého obchodné meno obsahuje dodatok „RACINGSPOORT“, čiže aj v tejto súvislosti sa skôr javí, že tieto údaje boli doplnené s cieľom identifikácie združenia (resp. osôb podnikajúcich pod spoločným označením združenia) ako zmluvnej strany, a preto záver o tom, že uvedením týchto údajov bez ďalšieho došlo k takej nepresnosti, že vôbec nie je zrejmé, kto zmluvu uzavrel, je prísne formalistický, a teda nesprávny. Navyše, uvedenie identifikačného čísla a daňového registračného čísla žalovaného vylučuje alternatívu (1a), že by predmetnú nájomnú zmluvu uzavrel E. X. A. vo vlastnom mene ako samostatný subjekt, keďže v takomto prípade možno mať dôvodnú rozumnú pochybnosť, prečo by E. X. A. namiesto cudzích údajov neuviedol svoje vlastné, jemu pridelené identifikačné a daňové registračné číslo.

13.4. Neplatnosť predmetnej nájomnej zmluvy nie je spôsobilé privodiť ani nesprávne uvedenie bankového spojenia, resp. iného čísla účtu, z ktorého neskôr boli plnenia skutočne hradené, pretože tento údaj nie je ani podstatnou náležitosťou zmluvy o nájme nebytových priestorov ani identifikačným údajom zmluvnej strany ako subjektu práva. Navyše, pre splnenie dlhu sa nevyžaduje, aby bol plnený z konkrétneho v zmluve uvedeného účtu, ale len aby bolo z prejavu dlžníka zrejmé, ktorý dlh plní, resp. na čo treba toto plnenie započítať. V tejto súvislosti sa ešte žiada podotknúť, že nájomné - ako z obsahu spisu vyplýva - od začiatku zmluvného vzťahu, t. j. od roku 1993 až do roku 1998 nebolo uhrádzané z účtu E. X. A., ktorý predmetnú zmluvu podpísal, ale z účtu, ktorého majiteľom bol žalovaný, ktorý je tiež účastníkom (členom) združenia RACINGSPOORT. Táto skutočnosť sponchyňuje tvrdenia E. X. A., že uzatváral nájomnú zmluvu pre seba, resp. že „nevedel, pre koho zmluvu uzatvára, či pre seba alebo pre združenie“, pretože ak by zmluvu uzatváral len pre seba a nie pre združenie, potom logicky vyvstáva otázka, prečo E. X. A. platil nájomné nie zo svojho účtu, ale z cudzieho účtu (z účtu iného účastníka združenia - žalovaného), s čím sa súdy vo svojich rozhodnutiach vôbec nevysporiadali, resp. sa to vôbec nepokúsili vysvetliť.

14.1. Pokiaľ išlo o ďalšie skutočnosti zistené z výpovede E. X. A., že prenajaté priestory užíval výlučne sám a že v prenajatých priestoroch nebola vykonávaná žiadna činnosť združenia, tieto sa už netýkajú

fázy uzatvárania zmluvy a nemajú relevanciu pre identifikáciu zmluvných strán pri uzatváraní zmluvy, ale vzťahujú sa až na následné užívanie prenajatých priestorov na základe už uzavretej zmluvy. Preto na ich základe nemožno dodatočne hodnotiť, či zmluva v čase, kedy bola uzatváraná, je z hľadiska určitosti zmluvných strán platným alebo neplatným právnym úkonom.

14.2. Naostatok, ani niektoré tvrdenia žalovaného, že o existencii predmetnej nájomnej zmluvy vôbec nevedel a že prenajaté priestory nikdy neužíval, nie sú relevantné pre posúdenie jeho pasívnej vecnej legitímácie ako solidárneho dlžníka vo vzťahu k nároku na zaplatenie dlžného nájomného, pretože skutočnosť, či účastník združenia, ktorý predmetnú zmluvu v rámci podnikania pod spoločným označením uzavrel, informoval alebo neinformoval ostatných účastníkov združenia o jej existencii a skutočnosť, ktorý konkrétny účastník (príp. viacerí účastníci) nakoniec prenajaté priestory reálne užíval, nezbavujú nájomcu povinnosti zaplatiť prenajímateľovi nájomné za prenechanie dohodnutých priestorov do užívania a prenajímateľ pre ne nestráca nárok na zaplatenie dohodnutého nájomného. Tieto okolnosti môžu nanajvýš mať význam pri vysporiadaní sa s následným regresným nárokom zaviazaného účastníka združenia vo vzťahu k ostatným jeho účastníkom, ale nie vo vzťahu prenajímateľ - nájomca (prenajímateľ totižto nie je povinný oznamovať každému ďalšiemu účastníkovi združenia, že s jedným z nich uzavrel zmluvu a po odovzdaní prenajatého priestoru nájomcovi nemá reálny dosah na to, ako sa osoby na strane nájomcu vzájomne dohodnú o užívaní tohto priestoru alebo či ho fakticky bude užívať len niektorý z nich). V prípade pasívnej solidarity (solidárneho dlhu), t. j. ak je niekoľko dlžníkov zaviazaných na to isté plnenie (porov. § 835 Občianskeho zákonníka, § 10 ods. 4 Obchodného zákonníka, čl. IV písm. b/ zmluvy o združení z 1. júna 1991), môže veriteľ (prenajímateľ) požadovať celé plnenie od ktoréhokoľvek spoločne a nerozdielne zaviazaného dlžníka (účastníka združenia) a solidárny dlžník nemôže žiadať, aby sa dlh rozdelil a jeho jednotlivé časti sa pomerne požadovali od jednotlivých dlžníkov alebo len od toho dlžníka, ktorý mal z právneho úkonu prospech (porov. § 511 Občianskeho zákonníka). Ak sa teda prenajímateľ dohodne s nájomcom na nájomnej zmluve, má nárok na zaplatenie nájomného bez ohľadu na to, či tento priestor je alebo nie je nájomcom skutočne využívaný, či je využívaný na zamýšľaný alebo predpokladaný účel, či je užívaný všetkými osobami (účastníkmi) na strane nájomcu alebo len niektorými, príp. výlučne jedným z nich, a či je vôbec tento priestor pre nájomcu (resp. pre jeho podnikateľskú činnosť) potrebný; opačný záver by znamenal, že nárok prenajímateľa na zaplatenie nájomného by závisel od okolností pre neho neistých, a bol by v rozpore s princípom pacta sunt servanda (zmluvy sa majú dodržiavať).

IV. Záver

15. Konkludujúc uvedené, dovolací súd zastáva názor, že hodnotenie skutkového stavu súdmi oboch nižších inštancií, ak na základe vykonaného dokazovania dospeli k záveru, že predmetná nájomná zmluva je čo do označenia nájomcu neurčitá a v tom dôsledku absolútne neplatná, resp. že túto zmluvu uzavrela neexistujúca obchodná spoločnosť, je prima facie natoľko chybné (svojoľné), že by k nemu pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov a ich spravodlivého posúdenia nemohli nikdy dospieť. V konaní teda došlo k extrémnemu rozporu medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami (a na ich podklade prijatými právnymi závermi), čím bolo porušené právo žalobcu na spravodlivý proces a zároveň naplnený dovolací dôvod podľa § 431 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 420 písm. f/ C.s.p. Z tohto dôvodu dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu a rovnakou vadou postihnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a 2 a § 450 C.s.p.) s tým, že súdy oboch nižších inštancií sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.) a v novom rozhodnutí rozhodnú o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.